

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»**

**Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки
Кафедра управління та бізнес-адміністрування**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПУБЛІЧНІ ФІНАНСИ ТА БЮДЖЕТУВАННЯ**

Освітньо-наукова програма **«Публічне управління та адміністрування»**

Спеціальність **281 «Публічне управління та адміністрування»**

Галузь знань **28 «Публічне управління та адміністрування»**

Інститут післядипломної освіти та довузівської підготовки

кафедра управління та бізнес адміністрування

Івано-Франківськ – 2021 рік

Робоча програма «Публічні фінанси та бюджетування» для здобувачів спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування». 12 с.

Розробник:

Дегтяр О. А. – доктор наук з державного управління, доцент, професор кафедри управління та бізнес-адміністрування

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри управління та бізнес-адміністрування

Протокол від 27 серпня 2021 року № 1

Т.в.о. завідувача кафедри управління та бізнес-адміністрування

_____ (підпис)

П'ятничук І. Д.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»	Вибіркова
	Спеціальність 281 «Публічне управління та адміністрування»	
Змістових модулів – 2	Освітня програма Публічне управління та адміністрування	Рік підготовки:
Індивідуальне науково-дослідне завдання –		2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр
		4-й
Тижневих годин для здобувачів: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача – 4	Освітній рівень: доктор філософії	Лекції
		20 год.
		Семінарські заняття
		10 год.
		Самостійна робота
		60 год.
		Вид контролю: залік

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить 50 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Публічні фінанси та бюджетування» є формування у здобувачів системи знань з особливостей функціонування публічних фінансів, їх призначення, визначення ролі формування системи бюджетування у забезпеченні ефективного функціонування публічних фінансів; розширення та поглиблення професійних навичок з питань формування та виконання публічних бюджетів.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовний модуль 1. Економічний зміст та сутність публічних фінансів.

Змістовний модуль 2. Особливості бюджетування в публічному управлінні.

Основними цілями вивчення дисципліни «Публічні фінанси та бюджетування» є засвоєння здобувачами навчального матеріалу стосовно:

- характеристики публічних фінансів як складової фінансової системи;
- теоретичних засад публічних фінансів;
- державних підходів та ризиків формування публічних фінансів;
- трансформації державних видатків;
- фінансів місцевих органів влади;

- програмно-цільового методу бюджетування;
- формування та реалізації бюджетної програми;
- відповідальних виконавців бюджетних програм;
- особливостей бюджетної децентралізації в Україні;
- гендерно-орієнтованого підходу у бюджетному процесі.

Вивчення навчальної дисципліни спрямоване на формування компетентностей:

ЗК 3. Здатність ініціювати дослідницько-інноваційні проекти та автономно працювати під час їх реалізації.

ЗК6. Здатність організувати та проводити навчальний процес у вищій школі, розробляти методичне забезпечення навчального процесу у галузі публічного управління та адміністрування.

ФК2. Здатність науково обґрунтовувати, розробляти та здійснювати експертизу нормативно-правових актів, аналітичних довідок, пропозицій, доповідей.

ФК8. Здатність формувати нові підходи та адаптувати кращі практики (в т.ч. із зарубіжної практики) електронного урядування та електронної демократії до потреб сталого розвитку.

Профільна спрямованість навчальної дисципліни обумовлена необхідністю отримання наступних програмних результатів навчання:

ПРН1. Знати наукові концепції (теорії), термінологію, історію розвитку та сучасний стан наукових знань, ідентифікувати теоретичні й практичні проблеми з публічного управління та адміністрування.

ПРН6. Уміти визначати, оцінювати й обґрунтовувати пріоритетні напрями стратегічного сталого розвитку на різних рівнях публічного управління та адміністрування.

ПРН9. Уміти розробляти проекти законодавчих та нормативних актів, передбачаючи правові та соціально-економічні ризики та наслідки запроваджених правових норм.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Економічний зміст та сутність публічних фінансів

Тема 1. Публічні фінанси як складова фінансової системи

1. Історичні засади розвитку публічних фінансів
2. Державні та місцеві фінанси як складові публічних фінансів
3. Ключові відмінності публічних та приватних фінансів

Тема 2. Теоретичні основи публічних фінансів

1. Сутність, призначення і роль публічних фінансів
2. Функціональні особливості публічних фінансів
3. Нормативно-правове забезпечення функціонування публічних фінансів

Тема 3. Державні доходи та ризики формування публічних фінансів

1. Доходи держави та теоретичні аспекти оподаткування
2. Теоретичні підходи до визначення та аналізу ризиків публічних фінансів
3. Завдання та заходи щодо зменшення ризиків публічних фінансів в Україні

Тема 4. Трансформація державних видатків

1. Рівень державних видатків: теоретичний аспект
2. Форми державної підтримки підприємств України
3. Держава як суб'єкт економічної діяльності на центральному та місцевому рівнях
4. Шляхи та передумови забезпечення ефективної державної підтримки підприємств

Тема 5. Фінанси місцевих органів влади

1. Сутнісні характеристики фінансів місцевих органів влади
2. Структурні та функціональні особливості фінансів місцевих органів влади
3. Місцеві бюджети – основа фінансів місцевих органів влади

Змістовний модуль 2. Особливості бюджетування в публічному управлінні

Тема 6. Програмно-цільовий метод бюджетування

1. Бюджетне планування, його роль в управлінні бюджетними ресурсами та методи здійснення
2. Сутність та особливості програмно-цільового методу у бюджетному процесі
3. Характеристика складових програмно-цільового методу
4. Нормативно-правові основи застосування програмно-цільового методу бюджетування

Тема 7. Формування та реалізація бюджетної програми

1. Поняття і характеристика складових бюджетної програми
2. Формування бюджетної програми
3. Паспорт бюджетної програми
4. Реалізація бюджетної програми

Тема 8. Відповідальні виконавці бюджетних програм

1. Відповідальні виконавці бюджетних програм, їх роль у бюджетному процесі
2. Нормативно-правове забезпечення діяльності відповідальних виконавців бюджетних програм
3. Функціональні повноваження відповідальних виконавців та їх

взаємодія з іншими учасниками бюджетного процесу

Тема 9. Бюджетна децентралізація в Україні

1. Бюджетна децентралізація: цілі та напрями реформ
2. Бюджетна децентралізація в Україні у контексті європейських тенденцій
3. Капітальні трансферти місцевим бюджетам: підходи до створення ефективної системи управління

Тема 10. Гендерно-орієнтований підхід у бюджетному процесі

1. Загальні засади гендерно-орієнтованого підходу у бюджетному процесі
2. Проведення гендерного аналізу бюджетної програми
3. Підготовка висновків та прийняття рішень за результатами гендерного аналізу бюджетної програми
4. Моніторинг гендерно чутливих бюджетних програм

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		лекції	семінарські заняття	самостійна робота
Змістовний модуль 1. Економічний зміст та сутність публічних фінансів				
Тема 1. Публічні фінанси як складова фінансової системи	10	2	2	6
Тема 2. Державні та місцеві фінанси як складові публічних фінансів	10	2	2	6
Тема 3. Державні доходи та ризики формування публічних фінансів	8	2	-	6
Тема 4. Трансформація державних видатків	8	2	-	6
Тема 5. Фінанси місцевих органів влади	8	2	-	6
Разом за змістовним модулем 1	44	10	4	30
Змістовний модуль 2. Особливості бюджетування в публічному управлінні				
Тема 6. Програмно-цільовий метод бюджетування	10	2	2	6
Тема 7. Формування та реалізація бюджетної програми	10	2	2	6
Тема 8. Відповідальні виконавці бюджетних програм	8	2	-	6
Тема 9. Бюджетна децентралізація в Україні	10	2	2	6
Тема 10. Гендерно-орієнтований підхід у бюджетному процесі	8	2	-	6

Разом за змістовним модулем 2	46	10	6	30
Усього годин	90	20	10	60

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Публічні фінанси як складова фінансової системи	2
2.	Тема 2. Державні та місцеві фінанси як складові публічних фінансів	2
3.	Тема 3. Програмно-цільовий метод бюджетування	2
4.	Тема 4. Формування та реалізація бюджетної програми	2
5.	Тема 5. Бюджетна децентралізація в Україні	2
	Разом	10

6. Самостійна робота

Самостійна робота здобувачів – невід’ємна складова частина навчального процесу, яка відіграє важливу роль у процесі формування майбутнього спеціаліста.

Мета самостійної роботи – набуття навичок щодо вирішення конкретних практичних завдань і використання отриманих знань у подальшій практичній діяльності.

Самостійна робота здобувачів при вивченні курсу складається з різних її видів:

- підготовка до аудиторних занять (лекцій, семінарів);
- завершення розпочатих на семінарських заняттях завдань, передбачених робочою програмою курсу;
- написання рефератів.

Підготовка до лекційного заняття передбачає обов’язкове вивчення матеріалу попередньої лекції і ознайомлення з матеріалами наступної лекції (підручники, посібники).

Підготовка до семінарських занять передбачає обов’язкове вивчення отриманого теоретичного матеріалу з метою подальшого застосування знань на практичних заняттях, у наступній практичній діяльності. При підготовці до заняття відповідної теми необхідно детально вивчити конспект лекції, підручник (навчальний посібник) та коротко законспектувати засвоєний матеріал. Семінарські заняття передбачають вивчення теоретичного матеріалу та виконання завдань. Здобувач самостійно завершує у позааудиторних умовах розпочаті в аудиторіях завдання і здає у час, який встановлює викладач.

Виконувати завдання необхідно в такій послідовності:

- ознайомитись із завданням і вивчити його умову;
- визначити методи (прийоми) розв’язання кожної конкретної ситуації;
- безпосередньо почати розв’язувати завдання;
- обґрунтувати висновки і пропозиції згідно з отриманими результатами;
- виконане завдання належно оформити в зошиті;
- захистити завдання (якщо це встановлено робочою програмою дисципліни) відповідно до встановленого графіка самостійної роботи.

Якщо передбачений програмою обсяг завдань здобувач не виконав і не захистив, то до заліку його не допускають.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Публічні фінанси як складова фінансової системи	6
2.	Тема 2. Державні та місцеві фінанси як складові публічних фінансів	6
3.	Тема 3. Державні доходи та ризики формування публічних фінансів	6
4.	Тема 4. Трансформація державних видатків	6
5.	Тема 5. Фінанси місцевих органів влади	6
6.	Тема 6. Програмно-цільовий метод бюджетування	6
7.	Тема 7. Формування та реалізація бюджетної програми	6
8.	Тема 8. Відповідальні виконавці бюджетних програм	6
9.	Тема 9. Бюджетна децентралізація в Україні	6
10.	Тема 10. Гендерно орієнтований підхід у бюджетному процесі	6
	Разом	60

7. Методи навчання

Залежно від джерела знань, під час навчальних занять, як семінарських, так і лекційних, використовуються наступні методи навчання: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог), наочні (демонстрація, ілюстрація), практичні (рішення задач, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності, при вивченні дисципліни «Публічні фінанси та бюджетування» використовуються: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем в структурній діяльності використовуються:

- методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднує словесні, наочні і практичні методи; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи здобувачів;
- методи стимулювання й мотивації навчальної роботи, що об'єднали в собі пізнавальні ігри, навчальні дискусії, моделювання рольових ситуацій;
- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

8. Методи контролю

Методами контролю з дисципліни «Публічні фінанси та бюджетування» є поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача до виконання конкретної роботи. Формами проведення поточного контролю з дисципліни є:

- усні опитування на семінарських заняттях;
- письмові контрольні роботи (на лекційних та семінарських заняттях);
- тестування тощо.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на освітньому рівні доктора філософії. Підсумковий контроль з дисципліни «Публічні фінанси та бюджетування» включає семестровий контроль у формі заліку.

Критерії оцінювання рівня знань на практичних заняттях, при виконанні самостійних та індивідуальних завдань:

5 балів – коли здобувач дає обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді на запитання, рішення завдань правильні, демонструє знання навчально-методичної літератури, наводить узагальнення і висновки, був присутній на лекціях і семінарських заняттях;

4 бали – коли здобувач знає викладений матеріал на «відмінно», але ним допущені незначні помилки у формулюванні термінів, категорій, розрахунків, коли за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Присутність на лекціях і семінарських заняттях обов'язкова;

3 бали – коли здобувач дає неправильну відповідь на одне запитання або на всі запитання дає малообґрунтовані, невичерпні відповіді, припускається грубих помилок у розрахунках і тільки за допомогою викладача може виправити допущені помилки;

2 бали – коли здобувач дає неправильні відповіді на 2-3 запитання, припускається грубих помилок у розрахунках і не може їх виправити, погано орієнтується в лекційному матеріалі;

1 бал – здобувач отримує за умови, якщо не зміг викласти зміст питання, погано орієнтується в матеріалі; відсутні логічна послідовність висловлювань та зміст відповіді; виконане завдання містить багато помилок, що заважають розумінню загального змісту;

0 балів – відповідь відсутня.

9. Оцінювання

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
60-69	D	задовільно	
50-59	E		
25-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-24	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Перелік питань, які виносяться на залік

1. Історичні засади розвитку публічних фінансів
2. Державні та місцеві фінанси як складові публічних фінансів
3. Ключові відмінності публічних та приватних фінансів
4. Сутність, призначення і роль публічних фінансів
5. Функціональні особливості публічних фінансів
6. Нормативно-правове забезпечення функціонування публічних фінансів
7. Доходи держави та теоретичні аспекти оподаткування
8. Теоретичні підходи до визначення та аналізу ризиків публічних фінансів
9. Завдання та заходи щодо зменшення ризиків публічних фінансів в Україні
10. Рівень державних видатків: теоретичний аспект
11. Форми державної підтримки підприємств України
12. Держава як суб'єкт економічної діяльності на центральному та місцевому рівнях
13. Шляхи та передумови забезпечення ефективної державної підтримки підприємств
14. Сутнісні характеристики фінансів місцевих органів влади
15. Структурні та функціональні особливості фінансів місцевих органів влади
16. Місцеві бюджети – основа фінансів місцевих органів влади
17. Бюджетне планування, його роль в управлінні бюджетними ресурсами та методи здійснення
18. Сутність та особливості програмно-цільового методу у бюджетному процесі
19. Характеристика складових програмно-цільового методу
20. Нормативно-правові основи застосування програмно-цільового методу бюджетування
21. Поняття і характеристика складових бюджетної програми
22. Формування бюджетної програми
23. Паспорт бюджетної програми
24. Реалізація бюджетної програми
25. Відповідальні виконавці бюджетних програм, їх роль у бюджетному процесі
26. Нормативно-правове забезпечення діяльності відповідальних виконавців бюджетних програм
27. Функціональні повноваження відповідальних виконавців та їх взаємодія з іншими учасниками бюджетного процесу
28. Бюджетна децентралізація: цілі та напрями реформ
29. Бюджетна децентралізація в Україні у контексті європейських тенденцій

30. Капітальні трансферти місцевим бюджетам: підходи до створення ефективної системи управління
31. Загальні засади гендерно-орієнтованого підходу у бюджетному процесі
32. Проведення гендерного аналізу бюджетної програми
33. Підготовка висновків та прийняття рішень за результатами гендерного аналізу бюджетної програми
34. Моніторинг гендерно чутливих бюджетних програм

11. Рекомендована література

1. Курс «Децентралізація в Україні – теорія та практика» // Prometheus. URL : <https://prometheus.org.ua/>
2. Курс «Складання прогнозу місцевого бюджету: теорія та практичні аспекти» // Prometheus. URL : <https://prometheus.org.ua/>
3. Курс «Гендерно орієнтоване бюджетування для розвитку громад» // Prometheus. URL : <https://prometheus.org.ua/>
4. Курс «Ефективний бюджетний процес в органах місцевого самоврядування» // Prometheus. URL : <https://prometheus.org.ua/>
5. Конституція України. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Бюджетний кодекс України. Кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
7. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>
8. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України (із змінами та доповненнями). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>
9. Ватаманюк-Зелінська У. З., Шевчук Н. В. Макрофінансове бюджетування : навчальний посібник. Львів : РВВ НЛТУ України. 2015. 140 с.
10. Гендерно орієнтований підхід у бюджетному процесі : практ. посіб. / Т. Іваніна, О. Кисельова, М. Колодій, О. Остапчук, О. Цюпа. Київ : Віваріо, 2020. 88 с.
11. Давиденко Н. М., Данилевська-Жугунісова О. Є. Фінанси : підручник. К. : Компринт, 2014. 491 с.
12. Дегтяр А. О., Гончаренко М. В., Лесная О. С. Публічні фінанси : навч. посібник. Харків : С. А. М., 2011. 512 с.
13. Луніна І. О., Бондарук Т. Г. Публічні фінанси та міжбюджетні відносини: навч. посіб. Київ : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2019. 304 с.
14. Миськів Г. Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Львів : Растр-7, 2020. 272 с.
15. Розпутенко І. В. Публічні фінанси : навч. посіб. до дисципліни «Публічні фінанси». - К. : НАДУ, 2008. 48 с.
16. Савчук С. В., Дем'янюк А. В., Лободіна З. М. Програмно-цільовий

метод бюджетування : навч. посібник. Тернопіль, 2017. 180 с.

17. Стойко О. Я. Фінанси : навч. Посібник. К. : Алерта, 2014. 431 с.

18. Фінанси : підручник / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. К. : Знання, 2012. 688 с.

19. Шевчук І. Л., Черепанова В. О., Ставерська Т. О. Бюджетна система : навчальний посібник. Друге видання, перероблене і доповнене. Харків : Видавець Іванченко І. С., 2015. 284 с.

20. Ярошевич Н. Б., Кондрат І. Ю., Якимів А. І. Бюджетна система : практикум : навчальний посібник. Львів.: «Новий Світ2000», 2019. 400 с.